

Danmarks kommunistiske Parti

Programmatisk materiale

Nr. 1. Vision for klassekampen (2003)

Nr. 1. Vision for klassekampen

*Foreløbig konklusion på programdebatten vedtaget på Danmarks
Kommunistiske Partis landsmøde i Fredericia den 18. oktober 2003*

Indholdsfortegnelse

.....
Nr. 1. Vision for klassekampen.....	3
Forord.....	5
Hvad er det for en tid, vi lever i?.....	6
Globaliseringen og den kapitalistiske internationalisering.....	8
De tre imperialistiske centre.....	10
Den Europæiske Union.....	11
Udviklingstendenser i den moderne kapitalisme.....	12
Den danske kapitalisme.....	13
Den nye teknologi.....	14
Det danske klassesamfund.....	15
Den europæiske socialismes fald.....	17
Socialismens økonomiske krise.....	19
Perestrojka og Glasnost.....	20
Den kommunistiske vision.....	20
Kommunismen er målet.....	21
Overgangsformer til socialisme.....	23
På vej til en ny offensiv.....	25
Enhedens metode.....	25
Modstand er nødvendig.....	26
Et moderne kommunistisk parti.....	28

Forord

Danmarks Kommunistiske Parti har i perioden 1999 til 2003 gennemført en programdebat, der hovedsagelig er koncentreret om den nuværende kapitalismes udvikling, årsagerne til den europæiske socialismes sammenbrud og EUs udbygning.

Debatten er mundet ud i denne foreløbige konklusion, som har fået titlen "En kommunistisk vision for klassekampen i det 21. århundrede", og som blev vedtaget på DKPs landsmøde den 18. oktober 2003.

Men hermed er det programmatisk arbejde i DKP ikke færdigt. Der skal arbejdes med yderligere analyse af den nuværende kapitalismes udviklingsfase – specielt globaliseringen og dens konsekvenser – og opstilling af et antimonopolistisk program, der kan pege på vejene til et socialistisk og kommunistisk Danmark. Det arbejde vil DKP – gerne i samarbejde med andre danske kommunister – gå i gang med i den kommende periode.

Kommunisterne har den nødvendige erfaring for at kunne gennemføre denne proces. Danmarks Kommunistiske Parti er selv frugt af den videreudvikling af arbejderbevægelsen, som de russiske bolsjevikker stod i spidsen for, da verdenskrigen brød ud i 1914.

I 30'erne gennemførte Danmarks kommunistiske Parti omstillingen til folkefrontspolitikken, der skabte grundlaget for kampen mod fascismen og for modstandsbevægelsen under besættelsen

I kampen mod EF udviklede partiet den antimonopolistiske strategi, som bidrog til at skabe en bred folkelig opbakning og til at gøre Folkebevægelsen mod EU til en politisk faktor i det danske samfund.

I fredsbevægelsen i 80'erne og dens kamp mod atomvåben, herunder opstilling af Pershing-raketterne i Europa formåede partiet sammen med andre kræfter at skabe en bred enhedsbevægelse.

I 90'erne var partiet med til at opbygge Enhedslisten. Dette bragte venstrefløjen tilbage i Folketinget.

Det bedste i disse erfaringer må vi formå at videreudvikle til et nyt politisk gennembrud, der kan bruges til at forsvare de vundne rettigheder, som arbejderklassen og dens allierede har tilkæmpet sig, og samtidig danne grundlag for en ny offensiv for det kollektive solidariske samfund, som vi så spirerne til i vores velfærdssamfund og i de socialistiske lande.

“Med risiko for at synes latterlig, lad mig da sige, at den sande revolutionære ledes af dybe følelser af kærlighed. Det er umuligt at tænke på en ægte revolutionær uden denne kvalitet. ... Vi må stræbe efter hver dag, at denne kærlighed til den levende menneskehed omsættes i faktiske handlinger, i handlinger der tjener som eksempler, som drivkraft.”

Che Guevara

Hvad er det for en tid, vi lever i?

Ved indgangen til det 21. århundrede lever vi i en epoke, der på mange måder adskiller sig kvalitativt fra den tid, i hvilken DKPs gamle partiprogram *Kommunisternes program* fra 1976 blev til.

Det 20. århundrede var karakteriseret ved en verdensomspændende kamp mellem kapitalisme og socialisme. Grundlaget for denne kamp var lagt med arbejderbevægelsens og socialismens opståen i sidste halvdel af det 19. århundrede. Det store kvalitative spring var Oktoberrevolutionen, der indledte opbygningen af et socialistisk verdenssystem i konfrontation og kappestrid med den kapitalistiske verden.

Århundredet sluttede med „den europæiske kontrarevolution“, hvor de stater i Europa, der havde givet sig i kast med en socialistisk opbygning, gik til grunde. Magten i samfundene skiftede hænder, og den socialistiske opbygning afløstes af kapitalistisk restauration. Der eksisterer fortsat socialistiske lande i andre dele af verden; men de udgør hverken den modvægt mod imperialismen eller den støtte og inspirationskilde for folkene, som den europæiske socialisme med Sovjetunionen i spidsen var.

Med udgangen af det 20. århundrede er menneskeheden stillet over for nye farer og udfordringer. Den kapitalistiske produktionsmådes rovdrift på naturgrundlaget, kapitalens udbytning af menneskehedens store flertal og imperialismens leg med krig truer selve den menneskelige civilisation. For at

modvirke den kapitalistiske krise er verden blevet drevet ud i en permanent krigstilstand. Især USA bruger oprustning og krig som middel mod krisen. Den vesteuropæiske, amerikanske og japanske kapitalisme er blevet en dominerende verdenskapitalisme. Der er ved at blive opbygget tre politisk-økonomiske centre: EU, USA med NAFTA-frihandelszonen og Japan med det sydøstasiatiske område. I takt hermed er kapitalismen gået fra en udviklingsfase præget af en høj grad af national regulering til en fase af globaliseret „frihed“, hvor deregulering og neoliberalisme gennemtvinges af internationale organer som WTO, Verdensbanken og IMF. Følgerne af neoliberalismen er en nedbrydning af velfærdsstaten. Tilkæmpede goder og rettigheder fjernes. Der rettes angreb på fagbevægelsen og andre folkelige kræfter.

På verdensplan inddrages stadig nye befolkningsgrupper og hele folkeslag i modsigelsen mellem lønarbejde og kapital. Produktionens samfundsmæssiggørelse er blevet global; et af tidens nøgleord er da også „globalisering“.

Den europæiske kontrarevolution efterlod det indtryk, at kapitalismen var socialismen overlegen. Socialismen gav ikke folket den økonomiske velstand eller den magt over egen tilværelse, som den lovede. Kommunismen blev erklæret død.

Men kontrarevolutionen løste ikke kapitalismens indre modsigelse mellem samfundsmæssig produktion og privat tilegnelse, privat ejendoms- og dispositionsret; den har tværtimod skærpet den. De katastrofale følger ses dagligt. Løses kan modsigelsen kun ved at fjerne kapitalismen og erstatte den med en socialistisk og kommunistisk samfundsform. Kun under kommunistiske produktionsforhold kan den fulde udnyttelse af det teknisk-videnskabelige fremskridt realiseres til gavn for menneskeheden.

Kommunismen er derfor ikke død og verdenshistorien ikke slut. Vi lever i en reaktionsperiode, der har afløst den vældige revolutionære bølge, som startede i 1917 (eller nogle år før). Denne epoke er nu slut, og vi står ved indgangen til en ny, der vil medføre et nyt opsving i klassekampen og igen vil sætte socialisme og kommunisme på dagsordenen, fordi der ikke findes andre løsninger – men på et „højere niveau“, fordi de problemer, kapitalismen skaber, trænger sig mere på, fordi forudsætningerne for socialismen i højere grad er modnet i det gamle samfunds skød, som Karl Marx sagde, og fordi de revolutionære vil kunne støtte sig på erfaringerne fra socialismens sejre og nederlag i den forløbne epoke. Om disse ting handler de følgende afsnit.

Globaliseringen og den kapitalistiske internationalisering

Den moderne imperialisme

Gennem de seneste årtier er kapitalen blevet mere og mere international. Der er sket en stadig stigende centralisering og koncentration. Større og større dele af kapitalen er organiseret i transnationale selskaber. Der kan tales om transnationalisering, hvor den statsmonopolistiske kapitalisme transformeres til den transnationale monopolkapitalisme, som river alle nationalstatens barrierer ned og i stedet skaber internationale organer som EU, WTO, Verdensbanken osv., der skal være garanten for de transnationale monopolars vækst gennem dereguleringen og neoliberalismen.

Man taler om globalisering. Den globaliserede kapitalisme adskiller sig væsentligt fra den imperialisme, Lenin beskrev, og som var karakteriseret ved, at de enkelte imperialistiske lande dannede separate regionale kredsløb med deres koloniimperier.

Der kan peges på en række faktorer bag den moderne globaliserings udvikling:

1. Afkoloniseringen og de klassiske imperiers opløsning. Mens koloniernes befrielseskamp stod på, blev den set som et led i menneskehedens globale frigørelse fra kapitalen. Men det, der kom ud af det, var i virkeligheden, at de befriede lande blev fastholdt i det globale kapitalistiske system på en ny måde: Ikke som dele af hvert sit klassiske imperium, men i en underordning under det kapitalistiske system som helhed (neokolonialisme). Der er ikke længere nogen kolonimagt, som forbeholder sig privilegeret adgang til ressourcer og markeder, men enhver kan i princippet investere i de tidligere kolonier og deltage i udbytningen af dem. Dette kunne man kalde den *strukturelle* faktor.

2. Denne den globale kapitalistiske udbytning af hele menneskeheden er reguleret gennem et omfattende system af internationale aftaler, organer og institutioner som WTO, IMF og Verdensbanken. Disse er i høj grad politiserede i den forstand, at landene er formelt ligeberettigede deltagere i et politisk spil; men i realiteten danner de rammer om regulering af udbytningen. Man kan tale om en *institutionel* faktor.

3. Man fremhæver tit IT-teknologiens og internettets betydning for globaliseringen og den fart, hvormed man kan gennemføre økonomiske transaktioner med hele verden som operationsfelt. Det skulle gøre systemet ekstra ustabil og sårbart og sværere at kontrollere. Den globaliserede kapitalisme er dog ikke generelt præget af en lavere grad af styring, snarere tværtimod, selv om styringen i dag kun i ringe grad varetages af

nationalstaterne. Det er ikke mindst den moderne kommunikationsteknologi, der muliggør denne styring og i det hele taget binder systemet sammen, så måske kan man alligevel tale om en *teknologisk* faktor.

4. Endelig kan man som en *politisk* faktor nævne den europæiske socialismes fald, der har gjort kapitalismen mere global end før 1990.

Internationaliseringen har også betydet en mere gennemført international arbejdsdeling. De forskellige led i produktionen placeres, hvor det betaler sig bedst. Arbejdsintensive produktioner, der ikke stiller store krav til kvalifikationer, flyttes fra de højt udviklede kapitalistiske lande til de underudviklede lande. Men det er ikke kun de store masseproduktioner, der placeres i de såkaldt underudviklede lande. Det er i stigende grad også administrative procedurer og højteknologisk udviklingsarbejde som f.eks. softwareproduktion.

Der er ikke noget galt i international arbejdsdeling. En stigende sammenfletning og globalisering af produktionen er nødvendig og progressiv. Men monopolerne vrider det, som skulle have været sund økonomisk aktivitet, til at tjene deres egne private interesser. Arbejderklassen splittes i små grupper, der bringes til at konkurrere med hinanden. De værdier, arbejdet skaber, havner langt fra det sted, hvor de skabes. Indadtil karakteriseres den nuværende kapitalisme ved en tiltagende anonymisering af ejerforholdene og en stigende monopolisering, hvor de store selskaber bliver større og færre, og de transnationale monopoler fusionerer og bliver endnu større, endnu mere dominerende og endnu rigere. Det øger presset i retning af integrering og internationalisering af både det økonomiske og det politiske liv. De fattigste lande bliver fattigere, og rigdommene ophobes på færre og færre hænder i de rigeste lande.

Som led i internationaliseringen tvinges arbejdskraften til at søge derhen, hvor der er mulighed for arbejde. Ingensinde tidligere er der set folkevandringer som i de seneste årtier. Mange af de såkaldte flygtninge og indvandrere, der i disse år kommer til Danmark og det øvrige Vesteuropa, er tvunget til at forlade deres hjemland på grund af manglende muligheder for at opretholde livet for dem selv og deres familier. I forsøget på at tilsløre de reelle årsager hertil har man formået at flytte fokus fra klasse modsætningerne til religiøs fanatisme og kulturkamp. Der er brug for at inddrage klasseperspektivet. Det stiller helt nye krav til den nationale og internationale arbejderbevægelse. Parolen om international solidaritet er en nødvendighed som ingen sinde før for den danske arbejderbevægelse. Den må forbinde sig med de arbejdende masser i den øvrige verden og i højere grad betragte arbejderklassen som international og ikke kun som en dansk arbejderklasse.

De tre imperialistiske centre

Internationalt er der tre geografisk adskilte kapitalgrupper og interesser, der er centreret om Vesteuropa, Nordamerika og Japan/Fjernøsten. I alle tre områder dannes regionale markeder, der beskytter områdets producenter mod konkurrenter fra andre regioner. Denne regionale integration foregår imidlertid under forskellige former.

I *Europa* udvikler EU sig mere og mere mod en statsdannelse, der tilgodeser de transnationale kapitalinteresser. EU er stærkt på vej til at erstatte de enkelte nationalstater som f.eks. Danmark. Men selv om der er store og små lande i Europa med tilsvarende forskelle i magt og indflydelse, hævdes dog en principiel ligestilling mellem de enkelte lande.

En sådan ligestilling er der ikke tale om i *Amerika*, end ikke på papiret. Her har USA gennem et til dels meget gammelt system af såvel formelle traktater (OAS, NAFTA) som uformelle dominansrelationer (Monroe-doktrinen) samlet stort set alle andre amerikanske stater omkring sig i en tilstand af udtalt afhængighed og underordning. Flere af dem er endda gået så langt som til at lade deres nationale valutaer erstatte af dollaren. Kun det socialistiske Cuba hævder fortsat sin selvstændighed i åben trods mod dette næsten klassiske imperialistiske system, og enkelte andre lande gør modstand fra tid til anden – for tiden således Venezuela, ligesom resultatet af det nylige valg i Brasilien peger i samme retning.

I *Fjernøsten* er der efterhånden opstået et mere uformelt system af traktater med Japan som en central, men ikke dominerende aktør. Det er karakteristisk for systemet, at det har både med- og modspil af en stærk (omend langt fra enig) socialistisk lejr omfattende verdens folkerigeste land Kina. Dele af Kina (Hongkong) såvel som andre af regionens socialistiske lande (Vietnam) indgår direkte i det regionale markedssystem.

De tre centre konkurrerer indbyrdes om såvel markeder som ressourcer, og på trods af det system, den globaliserede kapitalisme har opbygget til at kontrollere den slags konflikter, har der i de senere år gentagne gange været optakt til regulær handelskrig mellem to eller flere af dem.

På trods af konkurrencen med Europa og Fjernøsten er USA stadig det førende imperialistiske land, og det forsøger med alle midler at fastholde denne stilling. Efter i årtier at have ført en bevidst destabiliserende politik i Mellemøsten og Latinamerika, efter i samarbejde og konkurrence med EU at have overført denne

politik til det østlige Europa og efter tilsyneladende at have knust enhver modstand, der kunne rejse tvivl om dets magtstilling, og på det nærmeste forvandlet FN til et ekspeditionskontor under den amerikanske regering, har det nu påført verden åben krig. Der er en oplagt risiko for, at en tredje verdenskrig inden for en overskuelig fremtid kommer til at udgå fra amerikansk jord.

Fremfor at sikre USAs førerstilling har denne politik imidlertid på det seneste haft det modsatte resultat: Ikke alene har folkestemningen verden over massivt vendt sig mod USA og den amerikanske krigspolitik, men også flere stater, der ellers har været betragtet som USAs allierede, har på det sidste direkte modarbejdet den amerikanske regerings planer. FN har op gennem 90'erne været et lydigt redskab for USA's politik, men fremstår nu som et forum, hvor globaliseringens indbyggede modsætninger udspiller sig. Der synes i første række at være tale om et begyndende opgør mellem EU og USA, efter at forholdet i mange år har knaget med handelskrigs-lignende episoder. Som det var at vente, er NATO nu begyndt at gå op i fugerne.

De tre centre har ikke samme interesse i krig og fred; for den amerikanske imperialisme synes krig efterhånden at være blevet en direkte økonomisk nødvendighed på grund af militærindustriens stærke stilling i USA. Man skal imidlertid ikke lade sig narre og tro, at menneskeheden og fredens sag så har fundet en pålidelig forbundsfælle i EU. Ikke alene er EU dybt splittet i spørgsmålet om forholdet til USA. Men EU har også selv spillet en ødelæggende og destabiliserende rolle i den del af verden, der falder ind under Unionens indflydelsessfære. Både af denne grund og fordi Danmark er EU-medlem, har udviklingen af den Europæiske Union en ganske særlig betydning for os.

Den Europæiske Union

Da den europæiske storkapital i slutningen af 40'erne genoptog det projekt for et forenet „nyt Europa“, som det ikke var lykkedes den tyske fascisme at virkeliggøre, voldte det ingen problemer at sælge ideen til befolkningen i de seks oprindelige medlemsstater. Disse folk havde en fælles fortid i Karl den Stores genrejste Romerske Imperium – det europæiske kejserrige, som både franske og tyske demagoger ved forskellige lejligheder havde forsøgt at genskabe. En „stadig snævrere union“ var et logisk mål for de fleste.

Men da unionstanken skulle sælges til befolkningerne, således til den danske befolkning i 1972 og ved senere traktatafstemninger, måtte der gås anderledes til værks. Danskernes historiske baggrund og identitet var en helt anden. Det

nyttede ikke at spille på europæisk storhed og på imperieambitioner. Unionens politiske indhold måtte nedtones. Tilslutningen til EU blev gjort til et spørgsmål om at nedbryde toldskrænker og handelsrestriktioner til gavn for den almene velfærd, unionen blev erklæret "stendød", og al tale om, at den nationale selvstændighed var truet, blev kaldt demagogi. Imens fortsatte opbygningen af en overnational union, en egentlig stat med forfatning, valuta, politi, udenrigspolitik og militær parallelt med propaganda for en fælles europæisk identitet. Den forsigtige, velforberejdede opbygning af et materielt grundlag, der prægede de Europæiske Fællesskabers første årtier, er vejet for idealiserende projekter. ØMUen er ingen udelt succes, og EU-Grundloven bærer i høj grad præg af, at drømmerne har taget magten fra realpolitikere.

I takt hermed er den folkelige modstand mod de stadig flere nye udbygningsplaner taget til. I flere lande har befolkningen desavoueret deres unionsbegeistrede regeringer ved folkeafstemninger, og selv om endnu flere lande med unionsbegeistrede regeringer er på vej ind i EU, er modstanden stor overalt. Det nytter ikke længere at påstå, at EU drejer sig om flæskepriser og ferierejser. Nu er tilhængerne tvunget til at køre frem med de politiske argumenter: Den europæiske identitet, EU som „fredens projekt“. Men den europæiske identitet findes ikke, og EU er ikke fredens projekt. Splittelsen mellem de medlemslande, der støtter USAs krigsplaner, og dem, der modarbejder dem, understreger begge dele. Stærke kræfter fra højre til venstre tegner nu et billede af EU som en ny supermagt, som USAs ligeberettigede med- og modspiller på den storpolitiske verdensscene.

EU-opbygningen har allerede trukket sit ødelæggende spor over Europa. Der er sket en afindustrialisering af store regioner og af gamle industrisektorer. EU-bureaukratiet har eksempelvis gennemtvunget en svækkelse af det danske overenskomssystem. EU-teknokraternes krav om privatisering og udlicitering har bragt infrastruktur og offentlig service i forfald. Og EUs militarister og revanchister har i et hasarderet pokerspil med USA-høge og nationalchauvinister på Balkan ødelagt det Jugoslavien, som engang var en af støttepillerne for stabilitet og fred i Europa.

Udviklingstendenser i den moderne kapitalisme

Kapitalismens krise

Det kapitalistiske system er ikke krisefrit – tværtimod. Det rystes regionalt og globalt af valutakriser, arbejdsløshed og krige. For at kapitalismen kan overleve som system, må flere og flere områder inddrages i den kapitalistiske

markedsøkonomi. Det er sket med de tidligere socialistiske lande i Europa, de underudviklede lande i den Tredje Verden, ved privatisering og deregulering af den offentlige sektor i de vesteuropæiske lande, samt med hidtil frie goder som f.eks. vand.

På samme måde er kapitalismens profitmuligheder og overlevelse betinget af stigende adgang til råstofressourcer som olie, mineraler osv. I kampen for ressourcerne bruges alle midler: Anneksion af uafhængige lande, indblanding i landes indre anliggender og direkte angrebskrig. Jagten på profit har som bekendt ikke fuldstændig frie muligheder. Den hæmmes af det fundamentale dilemma i kapitalismen, at den købekraft, der er basis for realiseringen af kapitalens profit, samtidig figurerer som den afgørende omkostning ved produktionen af denne profit. Jo mere kapitalen vil øge sin profit ved at skærpe udbytningen af arbejdskraften, jo større problemer får den med at realisere selv samme profit. Så længe kapitalismen bestod som celler i en ikke-kapitalistisk omverden, var denne indre modsigelse ikke systemtruende. Men en fuldstændigt globaliseret kapitalisme vil løbe panden mod den mur, som den udgør.

Denne tendens forværres blot af, at de kapitalistiske centre søger at løse deres nuværende cykliske krise ved, at der destrueres kapital og købekraft andre steder i verden. Vi så det meget direkte under Østasien-krisen for nogle år siden, som blev „løst“ ved meget store nettooverførsler direkte til spekulanterne fra de offentlige kasser; det var et krav til de ramte lande fra IMF og Verdensbanken, at de for at få hjælp på den måde skulle holde den spekulative kapital skadesløs. Dermed løses krisen ikke; tværtimod undergraver de kapitalistiske centre deres egne markeder. De kommer til at ligge som øer i et hav af fattigdom. Det kan skabe store modsætninger mellem verdens fattige lande og befolkninger på den ene side og de transnationale monopoler på den anden side. Modsætninger der kan føre til ragnarok med krig, der sætter klodens eksistens på spil.

Den danske kapitalisme

Monopoliseringen og internationaliseringen er også slået igennem i Danmark. Den danske kapitalisme har udviklet sig fra at basere sig på national kapital til i dag at være en integreret del af den transnationale monopolkapital. Det gælder både for den traditionelle industriproduktion og transport-, bygge-, finans- og servicesektorerne.

Stort set alle danske virksomheder er aktie- eller anpartsselskaber. Af dem er det hovedsagelig kun de små, der er enkeltpersons- eller familieejede, mens

langt hovedparten af de større og store firmaer har en bredere kreds af ejere, herunder pensionskasser.

Kun inden for landbrug, byggeri, handel, turisme og konsulentvirksomhed er der stadig et lag af småproducenter og småkapitalister. En del af disse småproducenter har kastet sig over forskellige nicheproduktioner og alternative produktioner som økologi og kvalitetsvarer i konkurrence med de store selskabers mainstreamprodukter. Disse småproducenter kan naturligt indgå i en bred national anti-monopolistisk alliance.

Med den stadige monopolisering er der gennem de sidste 20 år sket en enorm vækst i samfundets samlede produktion, svarende til en realvelstandsforøgelse på 50 % siden 1980. Men vi har også set en kraftig omfordeling mellem løn og profit til fordel for profitten.

Samtidig med at lønarbejderne har fået markant mindre af samfundets indtægter, er de over de sidste årtier blevet pålagt en markant større byrde, så de svageste skuldre bærer et stadig større læs. Skattebyrden har bevæget sig væk fra kapitalen over i retning af beskatning af arbejdsindkomst, således at udbytningsraten alene ad denne kanal er steget markant.

Den nye teknologi

I sidste halvdel af det 20. århundrede er den teknisk-videnskabelige revolution for alvor slået igennem inden for produktion, administration og kommunikation. Videnskaben er blevet en væsentlig produktivkraft. Den har haft afgørende indflydelse på udviklingen af den samfundsmæssige produktion og på udviklingen i klassestrukturen.

Den funktionelle arbejdsdeling kulminerede i 50'erne og er nu på retur. Kreativitet hos arbejderne ses af fremtrædende repræsentanter for den kapitalistiske magtelite som grundlag for de kommende års produktivitetsudvikling. Derfor bliver de hierarkiske virksomhedsstrukturer afløst af nye strukturer, f.eks. selvstyrende grupper. Den stigende anvendelse af edb indebærer i sig selv, at det produktive arbejde får et større indhold af styring og kontrol.

Disse udviklingstendenser (der dikteres af teknologiens krav) betyder objektivt, at de sidste rester af arbejdsgiverens funktionelle tilknytning til produktionen (retten til at lede og fordele arbejdet) udhules. Kapitalen marginaliserer nødtvungent sig selv i forhold til produktionen. På tværs af den private

ejendomsret overtager arbejderne i stigende grad den faktiske kontrol med produktionsmidlerne.

De nye krav til produktionens indretning, der følger heraf, tilpasser kapitalen sig og forsøger herunder at udnytte de nye strukturer til nye former for disciplinering af arbejdskraften ved at lade arbejderne bære en større del af risikoen kollektivt eller individuelt; i nogle brancher er det gået så vidt, at hver enkelt ansat er organiseret som sin egen lille virksomhed. Alligevel åbner den nye teknologi op for nye muligheder og for et socialistisk perspektiv. Fordi kapitalismen ikke er i stand til at indfri disse muligheder, opleves et demokratisk underskud i produktionen og i samfundet. Her åbnes en ny front i klassekampen.

Samtidig med den teknologiske udvikling ser vi, at flere og flere holdes ude fra arbejdsmarkedet. Man taler om „totredjedels-samfundet“. Den gammeldags, „fordistiske“ industristruktur baseret på samlebåndet eksisterer også fortsat (ved siden af endnu ældre strukturer bygget op omkring „pladsen“ eller „værkstedet“), og man ser eksempler på tilbagevenden til samlebåndet og til hierarkiske strukturer såvel som på, at den nye teknologi betyder indførelse af samlebåndsagtige arbejdsgange (rutinepræget computerarbejde) i fag, hvor der tidligere har været arbejdet selvstændigt og kreativt.

De ændrede produktionsvilkår medfører således betydelige – og modsætningsfyldte – forandringer i klassesamfundet og især i arbejderklassens sammensætning og bevidsthed.

Det danske klassesamfund

Det samfund, vi i dag lever i, karakteriseres ved, at lønarbejderen er samfundets „normalborger“. Arbejderklassen har udviklet sig fra en minoritet til i dag at udgøre det overvældende flertal af de erhvervsaktive. Lønarbejdsvilkåret er blevet samfundets norm, den målestok, også andre grupper lægger til grund, når de skal vurdere deres indtægts- og arbejdsforhold. Samtidig har levevilkårene for de forskellige kategorier af lønarbejdere nærmet sig hinanden. Ikke desto mindre oplever man i denne situation en udbredt fornemmelse af øgede forskelle inden for arbejderklassen.

Det danske samfund har undergået en stor udvikling inden for de seneste årtier. Vi har oplevet overgang fra landbrugs- til industrisamfund. Vi har set en eksplosiv udvikling i den offentlige sektor og det, der i det daglige kaldes ”servicesektoren”. Samtidig er antallet af kvinder på arbejdsmarkedet øget kraftigt. Gennem det seneste par årtier har der været en kraftig udvikling i

virksomhedernes investering i viden. Der er samtidig sket en kraftig investering i uddannelse og forskning. Der er generelt kommet et højere uddannelsesniveau i det danske samfund. Antallet af personer med en højere uddannelse er steget markant.

Hovedparten af den industri, der er blevet tilbage i Danmark, er højteknologisk. Den er karakteriseret ved store investeringer i teknologi og viden. Der stilles andre krav til arbejdskraften end i den traditionelle industri. Arbejdskraften skal have en stor faglig viden og kunne vurdere og gribe ind i komplicerede processer. Samtidig sker der en udviskning i skellet mellem arbejder og funktionær. Vi er også vidner til at flere og flere af de ansatte i denne type af industrier i større og større omfang arbejder i forskellige former for selvstyrende grupper, hvor de ansatte har stor indflydelse på tilrettelæggelse og gennemførelse af eget arbejde.

Den del af industrien, som stadig er præget af manuelt arbejde, som f.eks. slagterier og fiskeindustri, er karakteriseret ved en stadig stigende specialisering og dermed nedslidning af arbejdskraften. En stor del af arbejdskraften er her nydanskere, og disse industrier har svært ved at tiltrække arbejdskraft.

Siden begyndelse af 70'erne er der sket en eksplosiv udvikling i servicesektoren. Det dækker over alle former for service, som er nødvendig for den direkte landbrugs-, industri- og byggeproduktion og transport samt reproduktion og kvalificering af arbejdskraften. Det er bl.a. sundhedsvæsenet, finanssektoren, undervisningssektoren, butikssektoren, konsulentsektoren, underholdnings- og restaurationssektoren.

Udviklingen i erhvervsstrukturen har radikalt ændret det danske samfunds struktur. De egentlige kapitalister udgør kun 2 % af den erhvervsaktive del af befolkningen. Heraf udgør ejerne af den monopoliserede kapital et forsvindende lille antal personer.

Småborgerskabet, der omfatter selvstændige inden for landbrug, håndværk, detailhandel, liberale erhverv og konsulentbranchen m. fl., er blevet kraftigt reduceret op gennem det 20. århundrede. De omfatter nu godt 5 % af den erhvervsaktive del af befolkningen.

Mellemlaget, overordnede ledere i det private og offentlige, omfatter max. 10 % af de erhvervsaktive.

Arbejderklassen omfatter lønarbejdere i privat eller offentlig virksomhed, der gennem deres arbejde i produktion, cirkulation eller reproduktion direkte eller

indirekte skaber merværdi, som bidrager til akkumulering af kapital. De udgør ca. 80 % af den erhvervsaktive del af befolkningen og er gennem de senere årtier gået fra at være et mindretal af befolkningen til at repræsentere befolkningens flertal.

Denne kvalitative udvikling har skabt en arbejderklasse, der på mange måder har forskellige erfaringer med klassekampen, politisk og fagligt. De grupper, der historisk er mest klassebevidste, er industriarbejderne, transportarbejderne, bygge- og anlægsarbejderne og dele af de ansatte inden for den offentlige sektor. Disse gruppers erfaringer og traditioner må overføres til de øvrige grupper af arbejderklassen. Men alle dele af arbejderklassen er lige nødvendige i den politiske kamp, og den revolutionære bevægelse må arbejde på at skabe den størst mulig enhed i arbejderklassen.

Samtidig med denne markante udvikling i antallet af lønarbejdere er der også sket en vækst i den del af befolkningen, der er uden for arbejdsmarkedet. Det er hovedsagelig tre grupper: De unge under uddannelse, pensionister/efterlønsmodtagere og arbejdsløse. Disse tre grupper kan spille en rolle i den antimonopolistiske kamp. Ungdommen har historisk set spillet en meget stor rolle i forbindelse med samfundsomvæltninger. Det vil den også i fremtiden.

Den europæiske socialismes fald

Det kom som et chok for de fleste, ikke blot kommunister, men langt ind i den øvrige venstrefløj, da de socialistiske lande i Europa, tilsyneladende på nogle få måneder i vinteren 1989-90 (for Sovjetunionens vedkommende dog over en noget længere periode), brød sammen som stater og kastede et halvt århundredes resultater over bord. De progressive og humanistiske idealer, som disse lande i hvert fald i teorien var bærere af, vragedes til fordel for nationalchauvinisme, fad forbrugerisme og naiv tro på, at friheden ville blomstre under kapitalismen Østtyskere hyldede reaktionære vesttyske politikere, og tjekkere tiljubede de hjemvendende kapitalherrer, som de selv eller deres forældre havde fordrevet fyrré år tidligere.

Demokratisk underskud

Tegnene på, at noget var galt, havde dog været synlige flere år før – i hvert fald fra omkring 1980. Når de i så ringe grad blev erkendt, skyldtes det en uvilje mod

at se i øjnene, at der kunne være noget galt i den "virkeliggjorte" socialismes verden – at historien bevæger sig i ryk og bølger og ikke i ret opadstigende linje. Vi var fortsat prægede af den socialistiske utopisme, som ellers allerede Marx havde gjort op med: Vi talte (herhjemme – mindre i udlandet) om den „virkeliggjorte“ socialisme, fordi den var et ideal forsøgt ført ud i praksis. Når den private ejendomsret til produktionsmidlerne var ophævet og staten på arbejderklassens vegne havde overtaget ejendoms- og råderetten til dem, var socialismen sikret – troede vi.

Følgerne af den europæiske kontrarevolution har været katastrofale. Produktionen faldt med en tredjedel eller mere, og produktionsniveauet fra 1989 er endnu ikke indhentet eller i hvert fald kun i få af landene. Millioner blev kastet ud i arbejdsløshed. Mange blev tvunget til emigration og prostitution, ofte under slaverilignende forhold. Levefoden og det tekniske niveau gik tilbage, og uddannelses- og sundhedsvæsenet gik i opløsning. Levealderen og fødselshyppigheden faldt og med dem befolkningstallet; fremskrivninger af udviklingen forudsiger en halvering af den russiske befolkning i løbet af det næste halve århundrede. De imperialistiske naboer udnyttede situationen, og under deres indflydelse gik stater i opløsning, til dels under blodige krige. Et halvt århundredes fred på det europæiske kontinent blev bragt til ophør. Allerede for flere år siden blev det anslået, at kontrarevolutionen kostede halvanden million livet i Sovjetunionen og halvanden million i Jugoslavien. I de øvrige lande har elendigheden ikke givet sig helt så drastiske udslag.

De borgerlige kræfter så i udviklingen en bekræftelse på deres påstand om, at socialismen var et umenneskeligt diktatur og en umulig utopi. Nogle kommunister og socialister forklarer de socialistiske landes sammenbrud med, at de ikke var rigtigt socialistiske, eller at de var degenererede eller byggede på en forkert „model“. I almindelighed kædes disse forklaringer sammen med en kritik af det fænomen i socialismens udvikling, som man i mangel af bedre har kaldt stalinisme – et udtryk, der også er hentet fra de borgerlige.

Den kommunistiske bevægelses opgør med „stalinismen“ var berettiget og nødvendigt, men var i hvert fald i nogle partier, herunder vort eget, ikke dybtgående nok. Kritikken kom derfor aldrig ud over det grundlag, de borgerlige havde opstillet, og den blev aldrig marxistisk funderet. De holdninger og aktionstyper, man har kaldt „stalinistiske“, har ikke noget specielt med Stalin at gøre, men er udsprunget af gamle, idealistiske strømninger i arbejderbevægelsen, beslægtede med den før-Marxske utopiske socialisme. Det er karakteristisk, at der i alle socialistiske landes historie, men mest udpræget, jo

mere tilbagestående et samfund der er tale om, optræder en fase præget af persondyrkelse og tilsidesættelse af demokratiske og retlige normer og samtidig af voluntaristiske måloppstillinger af klart utopisk tilsnit – „store spring“ og den slags. Der er tale om en overvurdering af „den subjektive faktor“, hvis årsag må søges i ufuldstændig modning af forudsætningerne for socialismen.

De socialistiske lande har udvist formynderi: Umyndiggørelse af arbejderklassen og hæmning og direkte modarbejdelse af det folkelige initiativ. Men hvis man vil forklare socialismens fald i Europa med en sådan „stalinistisk model“, bliver man også nødt til at forklare, at fænomenet netop var europæisk. Der var tale om en kontrarevolutionær proces med et geografisk centrum i det centrale Europa. Her ramte den samtlige socialistiske lande uden forskel. Baggrunden herfor må søges i såvel politiske som økonomiske problemer i landene, men helt bortset herfra har nationale modsætningsforhold i det store område åbenbart været stærkt undervurderet.

Socialismens økonomiske krise

Der var en tendens til, at man i de socialistiske lande begyndte at se de arbejdende ikke som samfundets subjekt, men som vælgere og forbrugere, hvis behov man skulle tilfredsstille – „alt for folket“ i stedet for „alt ved folket“. Der går en klar linje herfra til parolen *wir sind das Volk*. Men det gav sig også udslag i økonomiske prioriteringer, der må betragtes som fejlagtige. Den flytning af investeringer fra investeringsgode- til forbrugsgodesektoren, der fandt sted i årene omkring 1970, må være en del af årsagen til de balanceproblemer i den socialistiske økonomi, der blev tydelige omkring 1980 med et inflationspres, som gav sig udslag i køer foran butikkerne.

Der indtrådte kapitalmangel, og markedet for investeringsgoder i de socialistiske lande var et udpræget sælgers marked, hvor man skulle være taknemmelig, hvis man kunne få en del af de maskiner, man havde brug for. Disse ting stillede sig hindrende i vejen for den velstandsvækst, som netop var det angivelige formål med omlægningen.

Noget lignende skete i udenrigshandelen. De socialistiske lande havde med Comecon forsøgt at skabe et integreret regionalt kredsløb, der skulle gøre det muligt for de enkelte lande at støtte hinanden i en uafhængig økonomisk opbygning. Det var ikke uden succes, men integrationen i Comecon blev brudt, da de enkelte lande, anført af Polen og Ungarn (med Jugoslavien som forbillede),

omkring 1970 begyndte at orientere sig mod vest og optage lån for at opbygge eksportindustrier i håb om at kunne betale lånene tilbage med eksportprovenuet. De slog deres eget kredsløb itu og bragte sig selv i en slags U-landssituation som en periferi til det imperialistiske centrum, der samtidig blev bygget op med EU. Det gik dem derfor også, som det var gået U-landene: De begyndte med at importere kapital, men endte som kapitaleksportører. Også her blev følgen kapitalmangel og hæmmet vækst.

Perestrojka og Glasnost

I slutningen af 1980'erne var der bestræbelser i gang i Sovjetunionen for at modvirke det demokratiske underskud: Perestrojkaen og Glasnost. Der findes ingen enkle svar på, hvorfor det, som skulle være et demokratisk opsving, perestrojkaen, blev til afslutningen for Sovjet-samfundet.

Kort før sin død i 1964 advarede de italienske kommunisters leder, Palmiro Togliatti, om den internationale bevægelses efterblevenhed, når det gjaldt om at være på højde med udviklingen. Det gjaldt de kommunistiske partier i både øst og vest. Advarslerne blev ikke hørt, og splittelsen i den internationale bevægelse skærpedes, først og fremmest mellem Kina og Sovjetunionen.

Kun gennem en åbenhjertig dialog og gennem en konstruktiv kritik kan den samlede bevægelse gå fremad. Det var nogle af de tanker, som også prægede reformprocessen i Sovjetunionen, en proces der tog fart i 1985 med Gorbatsjovs valg til generalsekretær i SUKP. At tankerne om Glasnost og Perestrojka slog fejl er ikke ensbetydende med, at indholdet var forkert. De fleste kommunistiske partier jorden rundt støttede reformerne, og man så dem som en ny etape i den samlede internationale bevægelse. Meget tyder på, at reformprocessen blev sat i gang 10-15 år for sent.

Den kommunistiske vision

De udviklingstendenser, som ovenfor er beskrevet – kontrarevolutionen, kapitalens globalisering, EU-opbygningen og USAs åbenlyse stræben efter verdensherredømmet, i det hele taget rivaliseringen mellem de tre imperialistiske centre, samt den stadig dybere krise i den kapitalistiske økonomi – har skabt en situation, som ikke alene er fuld af menneskelig elendighed i alle dens former, men også direkte sprængfarlig og en trussel mod den menneskelige civilisations beståen.

Efter „murens fald“ talte man euforisk om, at verden ville bevæge sig mod en tidsalder præget af fred og almindelig velstand. Det kom til at gå anderledes. At de glade spådomme ikke gik i opfyldelse, er ikke overraskende. Man glemte eller ville ikke se, at det var kapitalismen og ikke socialismen, der havde været årsag til udbytning og undertrykkelse, koloniimperier, fascisme, racisme, to verdenskrige, atomoprustning og den kolde krigs terrorbalance. Udviklingen var til at forudse. Og den blev forudset af kommunister.

Det er nødvendigt at gå til modstand. Menneskeheden bør ikke affinde sig med denne udvikling. Og det er muligt at gøre modstand. Det nytter.

Kommunismen er målet

Sidst, men ikke mindst, er det nødvendigt at pege på den eneste løsning, der findes på de problemer, menneskeheden står over for – en forandringsproces af revolutionær, antikapitalistisk karakter. En ny socialistisk offensiv er nødvendig. Det er nødvendigt igen at pege på den kommunistiske vision.

Socialisme og kommunisme er tæt sammenknyttede begreber. Når Marx i sin *Kritik af Gotha-programmet* skelnede mellem en tidlig fase i socialismens udvikling, hvor samfundet endnu er præget af modernærkerne fra det gamle samfund, af hvis skød det er rundet, og en senere fase, hvor det nye kan udfolde sig efter sine egne love, har man deri villet se en teori om netop to faser, to adskilte produktionsmåder, en socialistisk og en kommunistisk. Men hvad Marx siger, er, at socialismen er en proces. Socialismen „indføres“ ikke. Den er ikke en idé, en model, som samfundet indrettes efter ved en subjektiv viljesakt. Den vokser ud af de udbyttedes kamp mod kapitalen, og den får sin form efter de modsigelser, den skal løse, de tilstande, den skal gøre op med. Kun på det grundlag kan socialismen holde; kun på det grundlag bliver den andet og mere end en utopi.

Socialismen – og kommunismen – er de associerede producenters frie selvforvaltning. Socialisme er at frigøre samfundets produktivkræfter fra særinteressers tvang.

Blandt de „modernærker“, det nye samfund overtager fra det gamle, er opdelingen i styrende og styrede. Overalt hvor revolutionen har sejret, har et parti, det kommunistiske, eller en koalition af partier ledet af det kommunistiske, opkastet sig til herskende elite på folkets vegne og fyldt de

pladser i det revolutionære statsapparat, som en herskende elite forventes at fylde. Det er sket med folkets aktive eller passive accept. Hvor det lykkedes at vinde flertal for et brud med dette elitære system, bukkede socialismen under. At det er nødvendigt sådan, begrundes i den leninske partiteori: Proletariatet og dets forbundsfæller kan ikke sejre uden at organisere sig med en bevidst fortrop, det kommunistiske parti.

Men at det er nødvendigt, betyder ikke, at det er modsigelsesfrit. De associerede producenters frie selvforvaltning har hverken været fri eller selvstændig, men formidlet gennem en styrende elite. Denne elite har hentet såvel sit mandat som sine medlemmer i det revolutionære folk; men den har ligefuldt været en elite. Det har været et bestandigt problem for den "virkeliggjorte" socialisme at arbejde sig ud af denne modsigelse; den europæiske socialismes fald viser, at det ikke lykkedes under de givne forhold.

Der har været fremsat mange forslag til, hvordan man skulle løse problemet. Det er ikke overflødigt at gøre sig overvejelser om, hvordan man gestalter ægte socialistiske produktionsforhold og indretter et levedygtigt socialistisk demokrati. Man skal blot gøre sig klart, at valget ikke er frit; der er bestemte veje, som det er muligt at gå. Det gælder at finde disse veje. Opdelingen i styrende og styrede er en del af den samfundsmæssige arbejdsdeling. Den er faktisk kimformen til samfundets deling i klasser. Den må derfor forventes at falde bort i et fuldt udviklet kommunistisk samfund, hvor såvel arbejdsdeling som klassesdeling og staten selv bliver overflødige.

Udviklingen frem imod dette kommunistiske samfund sker i den socialistiske proces med dens indbyggede modsætninger og problemer. Den egentlige årsag til socialismens problemer, både de politiske og de økonomiske, ligger i en utilstrækkelig modning af forudsætningerne; socialistiske produktionsforhold har hidtil kun eksisteret i en rudimentær form. Det er derfor en interessant hypotese, at de strukturer, som den nye teknologi synes at åbne op for, vil kunne udvikles til egentlige socialistiske produktionsforhold og dermed muliggøre en selvberende og selvforstærkende udvikling fra den socialistiske revolution hen mod det kommunistiske samfund. En sådan udvikling må indebære,

- at arbejderklassen og folket er aktivt bestemmende på alle økonomiske, politiske og sociale områder,
- at der sker en kontrol fra bunden med centrets udførelse af trufne beslutninger,

- at sandfærdige informationer kanaliseres nedad, så en sådan kontrol bliver mulig,
- at loyalitet mod fællesskabet og respekt for individet og dets meninger bliver to sider af samme sag.

Fra socialdemokratisk og socialliberal side har det været hævdet som en kritik af den virkeliggjorte socialisme, at det har vist sig mere effektivt at regulere og sætte grænser for det private initiativs udfoldelse end at „afskaffe“ det, dvs. ophæve den private ejendomsret til produktionsmidlerne. Men dette, at regulere og sætte grænser for initiativet oppefra, er netop, hvad socialismen hidtil ikke har kunnet frigøre sig fra. Det drejer sig netop *ikke* om at begrænse og regulere initiativet, men om *atflytte* initiativet fra kapitalen (og andre kræfter uden for produktionen) til producenterne selv. Det er den egentlige kommunistiske vision.

Overgangsformer til socialisme

Den internationale kommunistiske bevægelse har de sidste 75 år høstet mange erfaringer med overgang eller forsøg på overgang til socialisme: F.eks. den spanske republik og Folkefronten i Frankrig i mellemkrigstiden, de folkedemokratiske revolutioner i Syd- og Østeuropa i efterkrigstiden og Folkeenheden i Chile samt de franske, portugisiske og italienske kommunisters erfaringer fra 1970'erne.

Fra begyndelsen af 80'erne og frem til i dag har der ikke været nye forsøg på overgang til socialisme eller opstilling af nye strategier herfor. Nutidens revolutionære har her en stor opgave med at tilpasse de historiske erfaringer med overgang til socialisme til den verden vi lever i.

For DKP's vedkommende var det landspartikonferencen i Odense i 1938, som var starten på en udvikling af partiets demokratiopfattelse, der skulle få vidtrækkende konsekvenser både under modstandsbevægelsen og i udarbejdelsen af efterkrigstidens programmatisk skrifter. Konferencen fik afgørende betydning for udfoldelsen af modstandskampen. Gennem dannelsen af Frit Danmark og senere Danmarks Frihedsråd, lykkedes det at skabe den enhed, der førte frem til befrielsen den 4.maj 1945.

Efterkrigstiden betød et opsving i den demokratiske debat, hvor selv borgerlige kredse var klar over at der måtte ske grundlæggende ændringer i

det danske samfund. Med starten på den kolde krig i slutningen af 40'erne ebbede diskussionerne ud igen.

Den 20. partikongres i SUKP i 1956 var ikke kun et opgør med persondyrkelsen i Stalin-tiden. Den var også et forsøg på at formulere en ny politik og nye initiativer i den internationale kommunistiske bevægelse. På en række internationale konferencer i 1957, 1960 og 1969 udformedes en ny strategi, hvor der blev lagt mere vægt på de nationale traditioner. Den nye strategi faldt sammen med vigtige forandringer i kapitalismen, hvor den statsmonopolistiske styring skabte et helt nyt grundlag for partiernes arbejde. Fra slutningen af 60'erne ebber den store efterkrigskonjunktur ud, og monopolerne sætter fart i bestræbelserne på at danne den Europæiske Union. Det blev startskuddet til en betydelig vækst i klassekampen og dannelsen af brede folkelige bevægelser, som f.eks. Folkebevægelsen mod EF. DKPs erfaringer fra kampen i 1960'erne og begyndelse af 70'erne udkrystaleredes i tesen om det antimonopolistiske demokrati, som var hjørnестenen i *Kommunisternes Program* fra 1976.

Når arbejderklassen og dens forbundsfæller gennem sin aktivitet erfarer, at de kan gøre sig til en selvstændig magt i samfundet, kan de også sætte indgribende samfundsændringer igennem. De kan tilkæmpe sig et antimonopolistisk demokrati, hvor folket har nye og udvidede demokratiske rettigheder og bruger dem til foranstaltninger, der bryder storkapitalens magt. Den antimonopolistiske kamp i det store folkeflertals interesse kan bringe storkapitalen i politisk isolation og derigennem også svække dens muligheder for at anvende voldsmagt mod samfundsændringerne. Antimonopolistisk demokrati er endnu ikke socialisme, men et brud på statsmonopolismen og storkapitalens magt. Det åbner for en samfundsmæssig proces, der kan sikre afgørende fremskridt for det arbejdende folk og give det selvbevidsthed om, at det formår at lede samfundet. Det kan sikre sådanne betingelser for den politiske og samfundsmæssige kamp, at overgangen til socialismen kan foregå uden borgerkrig, som resultat af en aktiv demokratisk kamp.
(*Kommunisternes Program*. Forlaget Tiden 1976 side 17-18)

Det anti-monopolistiske demokrati var en vellykket strategi for arbejderbevægelsen og skabte fra midten af 70'erne betydelig fremgang for de revolutionære kræfter i flere lande. Borgerskabet iværksatte en ideologisk modoffensiv. Målet var at opstille et alternativ, en såkaldt tredje vej mellem kapitalisme og socialisme. Man lagde vægt på individualismen og fortalte, at det var muligt for alle at realisere sig selv indenfor de bestående rammer.

Gennem denne individualiseringskampagne, der var en del af et stort anlagt program, lykkedes det at drive en kile ind mellem de progressive kræfter. På nogle af disse virkede det som et verdensfjernt og urealistisk mål at revolutionere selve grundlaget for vores samfund. Den væsentligste faktor for borgerskabets succes var de store forandringer på det teknologiske område. Det skabte forandringer i klassestrukturen og medførte en udvikling af nye lag, som var ukendte med arbejderklassens traditioner.

Ud fra de internationale og danske erfaringer kan der udledes nogle almene lovmæssigheder for overgangen fra kapitalisme til socialisme, som at:

- Enhver overgang til socialisme er opnået gennem, at folkenes kamp for demokratiske mål er vokset over i en kamp for socialisme
- Der er behov for mellemtrin eller etaper i overgangen til socialisme, som må ses som en proces og ikke som nogle statiske trin
- Der må udformes en politik, der tilfredsstiller det store folkeflertal og retter sig mod monopolborgerskabet
- Det er muligt med en ikke-væbnet overgang til socialisme gennem isolering af de mest reaktionære dele af monopolborgerskabet og opbygning af en anti-monopolistisk alliance eller folkeenhed
- Forudsætning for at begynde vejen hen mod socialismen er, at der skabes enhed i arbejderklassen, og at arbejderklassens organisationer omformes til klassekampsorganisationer.

På vej til en ny offensiv

En forudsætning for at samfundsforholdene kan ændres til det bedre er at arbejderklassen bliver bevidst om sin egen styrke og bruger denne til at ændre samfundet. En forudsætning for det er, at der skabes enhed i arbejderklassen, og at fagbevægelsen udvikles til klasseorganisationer, hvor demokratiet og medlemmernes interesser er i højsædet.

Enhedens metode

Alle fremgange, som arbejderklassen og folket har tilkæmpet sig, er vundet gennem de manges fælles handling. Enhed og organisation er den nødvendige kampmetode for arbejderklassen. Kun sådan kan de mange, der gennem deres

samlede arbejdsindsats holder samfundet i gang, skabe en modmagt mod magthaverne over samfundet. På den måde er enhed og fælles optræden vejen til at forme den samfundsforandrende kraft, der kan sikre et demokratisk omsving og en socialistisk samfundsrevolution.

Enhedens metode har altid været en strategi, som DKP har benyttet i den politiske kamp. Det er en historisk gennemprøvet metode. Enhedens metode bygger på aktivitet for det, som der mellem flere grupper eller organisationer er enighed om. Det objektive grundlag for enhedens metode er de fælles interesser, som menneskene har.

DKPs bidrag til at udvikle enhedsarbejdet i 1960'erne, 70'erne og 80'erne var almindeligt anerkendt; evnen til at fastholde den fælles målsætning og tålmodigt overvinde de modsætninger, der altid vil opstå. Det gælder f.eks.: De forskellige faglige kampe og samarbejdet på arbejdspladserne, hvor DKP-medlemmer er gået i alliance med socialdemokraterne og andre med det delmål at opnå økonomiske og sociale forbedringer og sikre de faglige rettigheder; fredsbevægelserne, hvor DKP-medlemmer er gået sammen med alle progressive kræfter f.eks. radikale, socialdemokrater og borgerlige i kampen mod atomvåben og oprustning; kampen mod EU, hvor DKP-medlemmer er gået ind i opbygningen af Folkebevægelsen mod EU, NEJ til ØMU og Stop Unionen.

DKPs vækst i begyndelsen af 70erne og udformningen af det nye partiprogram var snævert forbundet med enhedsarbejdet. Som parti evnede vi at fastholde de socialistiske principper og forbinde dem med danske traditioner. Det skabte respekt i befolkningen og førte til partiets gennembrud ved folketingsvalget i 1973. DKP var blevet en politisk faktor, der var med til at sætte dagsordenen, både i og uden for Folketinget.

Læren af disse erfaringer er, at enhedens metode skal bruges mod nye mål og over for de udfordringer, der vokser ud af kapitalismens modsigelser.

Modstand er nødvendig

Kommunisterne og de øvrige venstrekræfter må med udgangspunkt i arbejderbevægelsens organisationer være med til at opbygge et sæt af anti-monopolistiske positioner, der sætter den brede befolknings interesser i højsædet på bekostning af monopolkapitalen. Befolkningen må genvinde de demokratiske positioner – både i og uden for arbejdslivet.

Hovedkraften i en sådan antimonopolistisk bevægelse er arbejderklassen, som er den væsentligste samfundsforandrende kraft. Men arbejderklassen må skabe alliancer med andre kredse, såsom mellemlagene, småproducenter, ungdommen, pensionister, kulturpersonligheder og andre.

Det antimonopolistiske demokrati er en rigtig strategi, men den må løbende tilpasses til forandringerne i kapitalismen: Den statsmonopolistiske kapitalisme, vi kendte i 70'erne, har udviklet sig til en transnational monopolkapitalisme med overnational styring, som vi kender det i EU, WTO mv.

Det er nødvendigt at kæmpe mod den kapitalistiske *globalisering* og den transnationale monopolkapitalisme. Monopolerne har ikke alene gjort hele verden til én stor arena for profitspekulation og rovdrift på naturgrundlaget, men også gjort krav på at kunne høste profit af al menneskelig aktivitet på alle områder af samfundslivet, også sådanne, som det ellers var lykkedes at frigøre for kapitalens kontrol, eller som aldrig har været underkastet den. Derfor betyder kampen mod globaliseringen også kamp mod privatiseringer. Der bør opstilles et afprivatiseringsprogram og en politik for en bæredygtig udvikling. Det er nødvendigt at kæmpe for *fred*, mod USA's krigspolitik. At det kan nytte, har vækst i den globale folkelige krigsmodstand og den deraf følgende tiltagende isolering af USA bevist.

Helsinki-konferencen i 1975 kan også ses som udgangspunkt for en anden sikkerhedsordning i Europa. For fredskampen gælder det at sætte sig delmål, der kan blive udgangspunktet for nye fremskridt. Det kunne f.eks. være en genoplivning af OSCE, Organisationen for sikkerhed og samarbejde i Europa. Et andet eksempel er FN's rolle. For øjeblikket forsøger USA og andre lande at udnytte organisationen til en aggressiv udenrigspolitik, men det var ikke det, FN blev dannet for. Dette misbrug af verdensorganisationen strider helt klart mod FN's charter. USA's aggressivitet og krav om verdensherredømmet har medvirket til ændrede magtforhold. Et folkeligt krav om et uafhængigt FN kan blive en vigtig faktor for at undgå nye krige og ustabilitet.

Det er nødvendigt at kæmpe for *national uafhængighed*. National selvstændighed og fred er indbyrdes forbundne og vil være det i lang tid, indtil socialismen kan medføre en fredelig nedbrydning af grænserne. For Danmarks vedkommende vil det først og fremmest sige at kæmpe mod yderligere EU-udbygning og for dansk udtræden af EU. Samtidig vil det sige at kæmpe mod den militære, økonomiske, politiske og kulturelle afhængighed af USA, vi har

befundet os i siden Anden Verdenskrig. På den anden side afviser vi også tanken om at gøre EU til en modpol til USA i det globale magtspil. Derfor kan der heller ikke blive tale om, at vi skal stilles over for et valg mellem EU og USA.

Kampen *mod EU* har allerede bragt væsentlige sejre. De 4 undtagelser, som vi fik i Edinburgh-aftalerne, er en antimonopolistisk position. Vi må forhindre, at vi langsomt glider længere og længere ind i EU. Denne position kan bruges som udgangspunkt for nye fremstød, i form af kravet om dansk udmeldelse af EU. De næste store politiske opgaver bliver at forhindre, at EU konsoliderer sig som superstat med centraliseret bureaukrati og egen grundlov, og formulere et minimumsprogram for en overgangsregering, der kan føre Danmark ud af EU. Folkebevægelsen mod EU bør videreudvikles til den afgørende politiske faktor i denne kamp.

Alle disse sider af modstanden mod den moderne aggressive monopolkapitalisme udgør en helhed. Der er tale om en *antimonopolistisk kamp*, og den størst mulige sociale og politiske bredde må tilstræbes.

Et moderne kommunistisk parti

DKP er et parti med en historisk arv, der forpligter. Partiet har siden dannelsen i 1919 spillet en fremtrædende rolle såvel parlamentarisk som i bevægelserne: Fagbevægelse, fredsbevægelsen, Folkebevægelsen mod EU og andre folkelige bevægelser. Under besættelsen udgjorde DKP en væsentlig del af modstandsbevægelsen. DKP har formået at forbinde internationalisme med kampen for national selvstændighed. DKP har været med til at opbygge Enhedslisten, som i 1994 gav venstrefløjen et nyt parlamentarisk gennembrud. Enhedslisten har siden da været DKPs parlamentariske strategi.

I kampen for enhed i arbejderklassen og en anti-monopolistisk alliance og politik er der behov for et bevidst kommunistisk parti. Det kommunistiske partis rolle, organisation og politik må udformes ud fra de krav og betingelser, som nutiden stiller.

Den kommunistiske bevægelse i Danmark er i dag splittet op i flere små partier, som hver for sig ikke er i stand til at udfylde et kommunistisk partis rolle. Der forestår et større arbejde med at udvikle den kommunistiske bevægelse i Danmark og gøre den til en toneangivende del af venstrefløjen og arbejderbevægelsen. Den kommunistiske enhed er under udvikling. Det må

sætte rammerne og indholdet i et fælles moderne kommunistisk parti. Et sådant moderne kommunistiske parti er karakteriseret ved at

- det påtager sig den ledende rolle som katalysator for arbejderklassens og folkets kamp
- det bygger på den videnskabelige socialisme og erfaringerne fra den revolutionære arbejderbevægelses sejre og nederlag
- det forbinder socialismens idé med arbejderklassens daglige kampe
- det samarbejder med andre landes kommunistiske partier og venstrekræfter
- det bygger sit organisatoriske virke på den demokratiske centralisme, Et sådant kommunistisk parti er nødvendigt, for at arbejderbevægelsen atter kan bringes i offensiven og genvinde troen på socialismen.